

Oslo, 13. juni 2024

Innspill fra Kulturvernforbundet til Riksantikvarens forslag til håndverksstrategi

Norges kulturvernforbund takker for muligheten til å komme med innspill til høring om Riksantikvarens forslag til håndverksstrategi. Vi sender dette innspillet på vegne av oss selv og våre medlemsorganisasjoner. Vi viser ellers til høringsinnspill fra våre medlemsorganisasjoner, og støtter opp om disse.

Kulturvernforbundet synes det er veldig bra at det har kommet en håndverksstrategi på plass, og er langt på vei enig i forslaget som er lagt frem. Vi har imidlertid noen punkter som vi ønsker å kommentere.

Overordnede innspill

Kulturvernforbundet er paraplyorganisasjonen for de landsdekkende kulturvernorganisasjonene. Vi har i dag 32 landsdekkende medlemsorganisasjoner med rundt 2600 lokallag og 270 000 medlemmer totalt. Organisasjonene har spisskompetanse innenfor hver sine felt, og gjør en betydelig innsats med å ta vare på og videreføre kulturarven vår, gjennom istandsetting, dokumentasjon og formidling. En av de viktigste oppgavene for våre medlemsorganisasjoner, er å videreføre kunnskap og kompetanse. Flere av organisasjonene er også rådgivere til UNESCO.

Et overordnet innspill fra oss da vi svarte på høringen om rammeverket for strategien, var at kulturvernorganisasjonenes rolle må komme tydeligere frem i rammeverket, som forvalter av kulturminner og miljøer, som kunnskapsinstans og samarbeidsaktør. Dette vil også være viktig for å nå de andre nasjonale målene i Kulturmiljømeldingen, spesielt målet om økt engasjement. **Vi er glade for å se at dette i stor grad tatt er fulgt opp i forslaget som nå ligger ute til høring.** Organisasjonenes rolle må også tas med under strategisk satsing 3.

Et annet overordnet innspill vi hadde, som ikke er tatt til følge, er at strategien bør favne bredere enn bygninger, anlegg og fartøy. Flere av våre medlemsorganisasjoner har påpekt at det er for lite fokus på den immaterielle kulturarven. Dette var det også flere som tok til orde for på innspillsmøtet i mai. Vi er glade for å se at strategien nå favner noe bredere. I første avsnitt under Kapittel 4 Avgrensning, står det som følger:

«Strategien skal omfatte allmenn og spesialisert håndverkkompetanse som er nødvendig for å ivareta kulturminner og kulturmiljø. Det omfatter eksteriør, interiør, inventar, fartøy og grøntanlegg.»

Vi mener at strategien også bør omfatte rullende og bevegelige kulturminner som buss, biler, tog og fly. Selv om dette ikke faller inn under Riksantikvarens ansvarsområde pr i dag, kan det hende at dette kommer inn i den nye kulturmiljøloven, i bevaringsstrategiene eller at Riksantikvarens mandat utvides på sikt.

Når Kulturminnefondet, som er en etat under samme departement, har utvidet sin tilskuddsordning i kjølvannet av Kulturmiljømeldingen til å inkludere rullende og bevegelige kulturminner, bør Riksantikvarens håndverksstrategi gjøre det samme. Det er også utarbeidet verneplaner for flere av de bevegelige kulturminnene, herunder jernbane og luftfartøyvern.

Vi støtter også opp om innspill fra Norsk Fyrforening, som er en av våre medlemsorganisasjoner, om at strategien i sterkere grad vektlegger ansvaret Staten og det offentlige har for ivaretagelse av egne fredede kulturminner.

Strategisk satsing 1: Håndverkkompetansen og -kapasiteten skal styrkes

Vi støtter opp om denne satsingen, og synes de fem skisserte målene er gode. Vi er glade for at strategien viser til utredningen som ble gjort i 2016 på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet om hvordan tilbudsstrukturen for de verneverdige tradisjons- håndverksfagene kunne bedres, og at den støtter opp om forslagene fra denne, blant annet når det gjelder å flytte ansvaret til nasjonalt nivå for ivaretagelse av verneverdige tradisjonshåndverks og fag med få elever og lærlinger. Vi mener det er svært viktig med en *helhetlig nasjonal plan* for å ivareta de tradisjonelle håndverksfagene.

Vi er også enige i at fagskoler som Hjerleid må styrkes, og minner om viktigheten av forutsigbar driftsstøtte.

Det er viktig at det også jobbes med rekruttering til de ulike fagene. Det må gjøres en aktiv innsats, gjerne i samarbeid mellom flere aktører, for å øke motivasjonen til å velge en utdanning eller fordypning innen tradisjonshåndverk. I Kulturvernets innspill til rammeverket, påpekte vi behovet for å øke forståelsen av at dette er fremtidsrettede yrker, og at det er en økende etterspørsel for denne type kompetanse i markedet. Vi er glade for å se at dette er tatt med.

Vi er også glade for at det er tatt med et eget mål for å videreutvikle ikke-formelle opplæringstiltak innenfor museumssektoren, bygnings- og fartøyvernssentre og frivillige organisasjoner, og at disse har styrket kapasitet. Vi påpeker også her behovet for forutsigbar driftsstøtte til aktørene. Dette gjelder også Studieforbundet Kultur og Tradisjon og Voksenopplæringsforbundet.

Vi mener imidlertid at spesifikasjonen om at dette må være «tilpasset markedets behov», som også er nevnt under mål fire, bør tas ut. For det små tradisjonsfagene er det ikke nødvendigvis stor etterspørsel, men det er likevel viktig at kompetansen videreføres. Her kommer vi tilbake til behovet for en helhetlig, nasjonal plan for å ivareta fagene. Behovet for denne type kompetanse vil også komme til syne i forbindelse med kirkeløftet.

Strategisk satsing 2: Flere bedrifter med relevant kompetanse skal ta oppdrag på kulturminne og -miljø

Vi har ingen kommentarer til strategisk satsing 2. De skisserte målene ser gode ut.

Strategisk satsing 3 – Erfaringsbasert kunnskapsutvikling og forskning skal styrkes

Kulturvernorganisasjonene utgjør en av de største aktørene på kulturvernfeltet. De innehar unik kompetanse på sine ulike områder og jobber aktivt med videreføring av denne kunnskapen. Deres kunnskap og rolle må komme tydeligere frem i strategien. Uten organisasjonene, hadde mye kompetanse gått tapt, både om håndverkskunnskap, historie og levende tradisjoner. Organisasjonene forvalter også en betydelig del av landets kulturminner og miljøer. I motsetning til museer, har organisasjonene fokus på «vern gjennom bruk», som vi mener er svært viktig. Den ikke-formelle kompetansen må derfor anerkjennes i større grad, og være del av den strategiske satsingen. Vi ønsker at dette tas inn i mål 1.

Organisasjonene har også mye kunnskap i forhold til mål 3: Forståelsen for og bruken av tradisjonelle materialer og metoder, og bør involveres også her. Det samme gjelder mål 5 og 6. Her kan gammel kunnskap være vel så viktig som ny.

Kapittel 9 Oppfølging og mulige virkemidler

Vi støtter opp om viktigheten av et langsiktig perspektiv, men mener at det bør være en lengre horisont enn til 2035.

Vi støtter også opp om punktet vedrørende realisering av strategien, at dette er avhengig av et godt samarbeid med regionalforvaltning, utdanningssektoren, byggenæringen og andre kulturhistoriske fagmiljø. Vi ber om at kulturvernorganisasjonene involveres i det videre arbeidet der det er relevant. Vi påpeker samtidig at realisering av strategien også er avhengig av politisk handling, som også gjenspeiles i budsjettene.

Vi ønsker dere lykke til med det videre arbeidet med utarbeiding og implementering av strategien.

Mvh

Jørn Holme
Styreleder

Toril Skjetne
Generalsekretær